

Köszönet mindazoknak, akik segítségével hozzájárultak a kutatás sikeréhez és a Kovásznai-életművet bemutató könyv, animációs film és kiállítás elkészítéséhez:

Hegyi Lóránd, Jakovits Vera és Kozák Gyula, András Gábor, Bereczky Lóránd, Komlós Péter, Kornis Mihály, dr. Végh László, Pécsi Vera, Péterffy Zsófia, Kecskeméti Kálmán, Rutkai Bori, Hankiss Elemér, Másik János, Dizseri Eszter, Kiss Iván, Patrovits Tamás, Százados László, Dévényi István, Kolozsváry Mariann, Gelencsér Gábor, Haris László, Király András, Lendvai Erzsébet, Dobray György, Sugár János, Gauder Áron, Marcin Gizycki, Juhász Sándorné Nyíró Erzsébet, Bartók Zita, Kisfaludy András, Magyar Nemzeti Filmarchívum, Radnóti Sándor, Rényi András, Féjja Sándor, Bartl József, Keserü Ilona, dr. Balla László, Lisziák Elek és örököse, Ferda Zsuzsa, Nepp József, Antal István (Juszuf), Sasvári Edit, Müllner András, Kovács András Bálint, Házás Nikoletta, Major János, Kemény György, Mélyi József, Parti Nagy Lajos, Igor Lazin, Török Ferenc, Liszka Tamás, Bitter Brúnó, Kiss Barna, Váradi Júlia, Rózsás Livia, Balogh Lilla

Külön köszönet a művész családjának, örököseinek

Elismerés és köszönet illeti dr. Matolcsy H. Györgyöt az életmű lelkiismeretes és kitartó gondozásáért, a kutatás kezdeményezéséért.

Szöveg © **Iványi-Bitter Brigitta**
Előszó © **Hegyi Lóránd**

Szerkesztette:

Iványi-Bitter Brigitta, Cseh Szilvia
Angol fordítás © **Szekeres Andrea Ágnes**

Szaklektorok:

Hammer Ferenc, György Péter, Hirsch Tibor

Könyvterv és nyomdai előkészítés:

Art-And Stúdió – Gerhes Gábor és Medve Zsuzsa

A kiadásért **Komlós János** felel

Fotók:

Sulyok Miklós, Kozák Gyula, Darabos György,
The Richard Avedon Foundation,
Balázs Béla Stúdió, Marcin Gizycki

*A képek felhasználása Kovásznai Györgyné,
Baranyi Gizella és Kovásznai Dorottya
engedélyével történt*

Kiadta a Vince Kiadó,

az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók
és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja

www.vincekiado.hu

Felelős szerkesztő:

Cseh Szilvia

Készült a DEMAX Művek Nyomdaipari Kft. -ben

ISBN 978-963-303-002-8

Kiállítás

Kovásnai György életmű-kiállítása
2010. május 20. – szeptember 30.
Magyar Nemzeti Galéria

Kurátor:

Iványi-Bitter Brigitta

Kiállítás-design:

Kentaur

Hegyi Lóránd: *Charme és elegancia...* ELŐSZÓ **8**

Iványi-Bitter Brigitta: *BEVEZETŐ* **14**

TARTALOM

1. A KEZDETEKTŐL 1957-IG **16**

1.1. Korai elköteleződés **16**

1.2. Képzőművészeti Főiskola: 1952–1957 **23**

2. A MARXISTA ÉS A MODERNISTA UTÓPIA TALÁLKOZÁSA KOVÁSZNAI GYÖRGY MŰVÉSZETÉBEN **36**

2.1. Vizsgálati nézőpont **36**

2.2. Proletariátus premier plánban **41**

2.3. Kovásznai viszonya a modernizmushoz **50**

3. 1958–1970 **58**

3.1. Túl „az ötvenes évek művészképzésének húsdarálóján” **58**

3.2. Kovásznai és az Európai Iskola **60**

3.3. Korniss Dezső és Kovásznai György együttműködése **64**

3.4. Kovásznai társasági környezete a hatvanas években – dr. Végh László és köre **83**

3.5. Kovásznai festészete az 1960-as években **91**

3.6. Kovásznai további kísérleti animációs filmjei a hatvanas években **104**

3.7. Reflexiók a művészet hatvanas évekbeli helyzetére – klasszikus rajzfilmes technikák **120**

3.8. Kovásznai életművének irodalmi vonatkozásai az 1960-as években **134**

4. MŰVÉSZETELMÉLETI, KONCEPCIONÁLIS KÉRDÉSEK A HATVANAS–HETVENES ÉVEK FORDULÓJÁN **144**

4.1. Ismeretelméleti problémák Kovásznai György esszéiben **144**

4.2. Kísérleti film, dokumentarizmus – Kovásznai műveinek viszonya a hetvenes évek
progresszív filmes tendenciáihoz **154**

4.3. Az ismeretelméleti problémák filmes módszertani megoldásai: totálfilm és anima verité **155**

- 5.** 1970–1979 **166**
- 5.1. A hatvanas évek vége–hetvenes évek eleje: szellemi fordulópont az életműben **166**
 - 5.2. Kovásznai György festészete a hetvenes években **168**
 - 5.3. A szemléletbeli váltást jelző filmek a hetvenes évek elején **173**
 - 5.4. Az 1970-es évek metamorfózisos festményfilmjei **190**
 - 5.5. Anima verité: kiérlelt dokumentarizmus pszichedelikus jellemábrázolással **219**

- 6.** 1980–1983: AZ ÉLETMŰVET ÖSSZEFOGLALÓ, SZINTETIZÁLÓ ALKOTÁSOK **246**
- 6.1. Az életművet összefoglaló esszé: Szülőföld-animáció.
Kalandozások Takamurával a magyar Disneylandben (1982) **246**
 - 6.2. Az életművet szintetizáló festményciklus **263**
 - 6.3. Kovásznai utolsó, befejezetlen filmje: *Candide* **289**

- 7.** AZ ÉLETMŰ HATÁSTÖRTÉNETE, BEFOGADÁSTÖRTÉNETE **296**
- 7.1. Az életmű befogadástörténete Kovásznai György életében **296**
 - 7.2. Az életmű hányattatása, és felkarolási kísérletek **299**
 - 7.3. Az életmű műfaji kereteinek átértékelődése **305**
 - 7.4. Elbeszéletlen történet – kanonizálatlan életmű **306**

FÜGGELÉK **311**

Életrajz **312**

Filmográfia **313**

Bibliográfia – Kovásznai György írásainak jegyzéke **315**

Általános bibliográfia. A Kovásznai-kutatásokhoz felhasznált irodalomjegyzék **317**

Dokumentumok a 3.4. fejezethez **319**

Mutató **328**